

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 18. V Ljubljani, 30. septembra 1907. Leto XXIV.

Obseg: Poskusi s Tomasovo žlindro in kostno moko. — Dolenjski cviček in deželna poskusna klet v Ljubljani. — Raba umetnih gnojil. — Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija. — Kmetijske raznoterosti s podobami. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Poskusi s Tomasove žlindro in s kostno moko.

Na kmetijski šoli na Grmu so se napravili razni poskusi z umetnimi gnojili na travnikih in na njivah. Vsled letošnje suše, ki je v novomeški okolici posebno dolgo trajala, niso bili uspehi posebno ugodni, vendar se je tudi pri letošnjih poskusih pokazalo, da se izplača tako gnojenje. Pokazalo se je pa tudi, kake vrednosti so različna umetna gnojila. Posebno zanimivi so bili v tem oziru uspehi primerjalnih poskusov s Tomasovo žlindro in z razklejeno kostno moko na travniku in pri zimski pšenici.

Na travniku.

Uspehi travniškega gnojenja so bili naslednji, če jih preračunimo na 1 ha. Brez gnojenja se je pridelalo 30 metr. stotov sena in 12 metr. stotov otave, skupaj 42 metr. stotov.

Z gnojenjem se je pa doseglo, in sicer:

a) s 600 kg Tom. žlindre	} 38 metr. st. sena in 18 metr. st. otave,
in 400 „ kajnita	
b) s 300 kg kostne moke	} 36 metr. st. sena in 16 metr. st. otave,
in 400 „ kajnita	

Iz predstojećih števil je videti, da se je v tem slučaju največ sena pridelalo na prostoru, ki je bil pognojen s Tomasovo žlindro in s kajnitom, kajti tukaj se je dobilo na 1 ha pri letošnji suši 56 metr. stotov krme ali 14 metr. stotov več kakor na nepognojenem travniku.

Sedaj se pa vpraša, kako se je gnojenje s tem in z onim gnojilom izplačalo. Pri gnojenju s Tomasovo žlindro se je doseglo 14 metr. stotov več krme. Če jo računamo letos samo po 6 K, znaša večja vrednost

pridelka 84 K. Ker znašajo stroški gnojenja 72 K (namreč 600 kg Tomasove žlindre, 100 kg po 7 K = 42 K in 400 kg kajnita, 100 kg po 7 K = 28 K), je prebitka 12 kron.

Pri gnojenju s kostno moko se je doseglo 10 metr. stotov več krme, kar je vredno po 6 K = 60 K. Ker znašajo stroški gnojenja 59 K 80 h (namreč 300 kg kostne moke, 100 kg po 10 K 60 h = 31 K 80 h in 400 kg kajnita, 100 kg po 7 K = 28 K), ostane prebitka 20 h.

Ta števila kažejo, da se je na travniku v tem slučaju bolj sponeslo gnojenje s Tomasovo žlindro, ker je dalo več pridelka in ker se je tudi v denarnem oziru bolj izplačalo.

Pri pšenici.

Pri pšenici so se napravili različni poskusi, med temi tudi naslednja dva. En del se je pognojil s Tomasovo žlindro, en del pa s kostno moko, in sicer se je vzelo za 1 ha 600 kg Tom. žlindre, oziroma 300 kg kostne moke. Pripomniti je, da se v tem slučaju ni dodalo nič dušika, namenoma ne, ker je prišla pšenica po pesi, ki je bila s hlevskim gnojem tako močno pognojena, da ni manjkalo za pšenico potrebnega dušika, kakor so to dognale tudi že izkušnje pri poskusih v prejšnjih letih. Uspeh gnojenja je bil naslednji na 1 ha:

Brez gnojenja se je pridelalo	. . 17 m. st. (22 hl) pšenice in 37 m. st. slame.
S Tomasovo žlindro se je doseglo	20 5 „ „ (26 hl) „ in 43 „ „ „
S kostno moko se je doseglo	. . 18 „ „ (23 hl) „ in 40 „ „ „

Tudi ta uspeh kaže, da se je v tem slučaju več doseglo s Tomasovo žlindro kakor s kostno moko, kajti s Tomasovo žlindro se je pridelalo za 350 kg več zrnja, s kostno moko pa le 100 kg. Če se sedaj vprašamo, kako se je izplačalo to gnojenje, pridemo do naslednjega zaključka.

S Tomasovo žlindro se je doseglo za 3:50 m. stotov več zrnja; če računamo letos 100 kg pšenice po 20 K, znaša večja vrednost 70 K. Ker znašajo stroški gnojenja 42 K (600 kg Tom. žlindre, 100 kg po 7 K = 42 K), je prebitka 28 K, ne glede na večjo vrednost slame, ki se je za 6 metr. stotov več pridelalo.

S kostno moko se je doseglo 1 metr. stot več zrnja, kar pomeni za 20 K večjo vredno t. Če upoštevamo v tem slučaju tudi vrednost več pridelane slame, t. j. 3 metr. stote po 3 K, torej 9 K ali skupaj 29 K, še zmeraj niso pokriti stroški za gnojenje, tako da se pokaže, ker znašajo stroški gnojenja 31 K 80 h, primanjkljaja 2 K 80 h.

Iz teh uspehov je razvideti, da se letos in v tem slučaju ni sponeslo gnojenje s kostno moko tako dobro kakor s Tomasovo žlindro. Pripomniti moram, da se je na travniku gnojilo jeseni, pri pšenici pa v zgodnji pomladi in da je bila Tomasova žlindra 18 odstotna, razklejana kostna moka pa 30 odstotna. R.

Dolenjski cviček in deželna poskusna klet v Ljubljani.

Z velikim veseljem pričakuje vinogradnik v dobri vinski letini dan trgatve. Kdo bi mu ne privoščil tega veselja, ker se je od zgodnje pomladi do jeseni trudil z obdelovanjem vinograda in je potrošil veliko denarja za razne vinogradniške potrebščine. Poleg tega je bil tudi v vednih skrbih za svoj pridelek, da bi mu ga spomladi ne uničil mraz, poleti peronospora, plesnoba in toča. Kako bitko mu je bilo pri srcu, kadar je zapazil pogubonosne oblake nad vinsko gorico, ko je videl bliske, čul vedno bliže bučeče grmenje; da, vsak trenutek je pričakoval maščevanja elementarnih sil, ki mu lahko vsak hip vse uničijo.

Na nekako takem stališču, kakor sem ravnokar opisal, se nahaja tudi letos vinogradnik, in pričakovati je, če se še trgatev po sreči izpelje, da dobimo gledé kakovosti precej boljši pridelek kakor lansko leto; lahko bomo potem postregli z dobrim „cvičkom“ svojim odjemalcem.

Vrnimo se v mislih sedemnajst let nazaj. Leta 1890. je bila prav dobra vinska letina za one vinograde, ki so bile z modro galico škropljeni, naslednja 4 leta so pa bila popolnoma slaba, kajti trtna uš je neusmiljeno pustošila vinograde, in ker takrat vinogradniki še niso marali trsja škropiti, je tudi peronospora uničila še tisto, česar ni dosegla trtna uš.

Splošnji pridelek je bil tedaj slab in upravičeno so se hudomušneži norčevali iz dolenjskega vina, češ da je tako kislo, da bo čreva zgrizlo? Kaj je bila posledica temu? Vinski trgovci so začeli posegati po tujem vinu; zlasti italjansko je vsled ugodne vinske carine igralo največjo vlogo, ker je bilo močno in — poceni.

Nekako obupani so zrlí dolenjski vinogradniki na bodočnost. Pridelek je bil pičel in slab, vinogradi na robu pogina, denarja malo, poguma nič; nasprotno so se pa Štajerci ponašali z novimi nasadi in z obilnim in dobrim pridelkom. — Mislim, da bi bilo še danes tako, če bi ne bili v pomoč prišli država in dežela z denarnimi sredstvi, s potrebnimi strokovnimi učitelji, c. kr. kmetijska družba z dobavo modre galice, z raznimi škropilnicami in z na več krajih vršečim se predavanjem o izboljšanju vinogradov.

Koliko so se trudili najprej družbeni ravnatelj Pirc, potem sedanji vinarški komisar gosp. F. Gombač, vodja vinarških del gospod B. Skalicky in tudi drugi,

da so vinogradnikom vcepili v glavo, da obstoji edina pomoč v tem, da se lotijo obnavljanja starih vinogradov, da nasade na ameriški podlagi cepljene trte in da pravilno škrope z modro galico. — Z veliko vztrajnostjo, z zgledi, s strokovnimi spisi v Kmetovalcu in v Dolenjskih Novicah so končno vendar dosegli zaželeni uspeh, za kar mora biti vsak vinogradnik iz srca hvaležen povzročiteljem.

Upam, da mi ne bo nihče ugovarjal, če rečem, da je dolenjski „cviček“, če izhaja iz rok marljivega vinogradnika, ki je na vsi črti pravilno in pravočasno opravil vinogradska dela ter se tudi poslužil naukov umnega kletarstva, najbolj priljubljena pijača, ne samo v naši ožji domovini, marveč tudi v sosednih deželah.

Ker se je torej naš „cviček“ dokaj izboljšal in pridelek povečal, je bilo tudi potrebno poskrbeti za kupce. In res, zgodilo se je.

Deželni komisar za vinstvo g. Gombač je začel prirejati vinske semnje najprej v Krškem, potem v Metliki, Vipavi, Postojni in pozneje drugi v Rudolfovem, ter so tako pripomogli kupcem, da lahko včasih v enem dnevu nakupijo, kolikor potrebujejo. Vrhutega je pa tudi c. kr. kmetijska družba ustanovila poskusno vinsko klet v Ljubljani, kar je zelo velikega pomena. A vkljub temu, da je ona čisto nedolžna uredba, nepristranska in edino le v prospeh kranjskega vinstva prirejena, je vendarle nekaj takih oseb, ki to dobro napravo pobijajo, se trudijo vse odpraviti in končno vpijejo, da je klet v kvar gostilničarjem in vinskim trgovcem. Da to ni upravičeno početje, hočem dokazati.

Pomislimo nekoliko, kakšno je bilo dolenjsko vino, dokler še niso novi nasadi rodili, ko se ni rabila modra galica proti peronospori, ko niso poznali vinogradniki zvepla in sploh umnega kletarstva. To je bila kislica, ki so jo vinski trgovci po prav slepi ceni, 8—10 krajcarjev liter, kupovali. In ker se je vedno poudarjalo, da sama ni pitna, so jo vsi brez malih izjem mešali z raznimi tujimi vini. Ta ubogi cviček se jo moral torej z raznimi vini pobratiti: glede barve z istrijskim, glede moči z italjanskim, glede milobe z goriškim i. t. d. Nastala je na ta način prava brozga različnih barv, in različnega okusa.

S pomočjo poskusne kleti se ta „umetnost“ odpravlja, ker se občinstvo pri pokušnji natančno prepriča, da je dolenjsko vino najboljše popolnoma samo, brez primesi.

Poleg dolenjskega vina je v poskusni kleti tudi vipavskega vina veliko razstavljenega, ki pred nekaj leti zaradi trpkega okusa ni bilo prikupljivo. Sedaj pa, ko se napravlja po nasvetu gospodov stokovnjakov, je pa vse kaj drugega kakor je bilo prej, po starem načinu prirejeno; lahko se reče, da je vipavske vino fino vino.

Nekateri gostilničarji trdijo, da njih obrt glede poskusne kleti škodo trpi, ker se gostje odtegujejo, kar pa ni resnica. Maksikteri gre še potem v gostilno, ko bi sicer ne šel. Vrhutega pa trpi ta sezona le par mesecev, in še takrat samo enkrat v tednu in samo dve uri. Ali je torej vredno, da bi se kdo spotikal nad tem?

Jaz pa pravim, da je tudi za gostilničarje ta naprava dobra, ker se lahko sami prepričajo, kakšno vino bolj ugaja občinstvu, in potem tudi sami ravno isto kupijo od razstavljavca ter tako ugodijo želji konsumentov. V poskusno klet navadno hodi občinstvo vseh slojev, od revnega delavca do visokih gospodov, in med njimi se vedno nahaja nekaj strokovnjakov v razsojanju kakovosti razstavljenega vina.

Torej ni upravičena trditev gostilničarjev, da jim ta klet škoduje. Bolj bi se že mogli pritožiti vinski kupec, in še ti edinole, če kak gostilničar vino kupi naravnost od pridelovalca, a ni umestno tako malenkost upoštevati ter tako škodovati blagemu namenu.

Iz navedenih podatkov je razvidno, da ima kupec lepo priliko, v enem večeru pokusiti vse vrste pridelka kranjskega vina. Ali mar ni to imenitno, napredno?

Ali ni umestno, da kmet-vinogradnik priredi kako reklamo za svoj pridelek? Ali mari ni najboljšo sredstvo v to svrhu poskusna klet v Ljubljani? S samimi insektarji v časnikih bi ne bilo nič pomagano, ker smo že vsi prepričani, da je hvali na popirju malo verjeti.

Torej, vinogradniki, požurite se, da letošnji vinski pridelek pripravite za prodaj na podlagi umnega kletarstva in veliko in dobre kapljice v deželni poskusni kleti razstavite ter tako pokažete, da Kranjci nismo zadnji vinogradniki.

V Sv. Križu pri Litiji, meseca septembra 1907.

Francišek Miklavčič.

Raba umetnih gnojil.

Navzlic ustnemu poučevanju po potovalnih učiteljih in številnim razpravam po strokovnih listih ter knjigah mnogo kmetovalcev še danes premalo vé o sestavi, rabi in učinkovanju umetnih gnojil. In ker ne poznajo v zadostni meri tudi rastlinskega življenja vobče ter posebej zahtev kmetijskih rastlin, tudi ne vedo pravilno rabiti umetnih gnojil. Naj navedem dokaz za to.

V 36. št. letošnjega „Gorenjca“ se v uvodniku z naslovom „Kmetijska šola na Gorenjskem“ čita naslednji odstavek: „Umetna gnojila različnih vrst prav dobro služijo naši zemlji in se je z njihovo uporabo doseglo prav mnogo in lepih uspehov. So kmetje, ki so bili očarani vsled izdatnega pridelovanja, ker so rabili umetna gnojila tako, da so pričeli gnojiti z velikimi množinami. Toda prišlo je razočaranje. Umetna gnojila so vsled svojih sestavin tako izmožgala in razkrojila rodovitno zemljo ali humus, da je tako gnojena zemlja sedaj podobna onemogli pušči, ki potrebuje ali počitka ali nadomestitve tistih snovi, katere so ji od razkrojila in v živež rastlinam pripravila umetna gnojila. Pripravljen sem na to, da se mi bo ugovarjalo, toda pripravljen sem vsakemu Tomažu pokazati črno na belem, pripravljen sem mu pokazati njivo, katero sem z uporabo umetnih gnojil tekom osmih let tako izmolzel, da se mi, četudi mrtva gruda — smili. To pa vsled tega: Zemljo, samo na sebi plitvo in peščeno, so vzdrževala umetna gnojila tako dolgo, dokler ji je bilo mogoče — potem je pa odpovedala vsako sodelovanje z izkoriščevalci — umetnimi gnojili.“

Ne bom oporekal g. priobčevalcu — kakor misli — nasprotno, še prav rad mu verjamem, da se mu je res tako zgodilo; če je pa tako bilo, potem lahko odločno trdim, da ni umel umetnih gnojil pravilno rabiti. Pravilno rabljena umetna gnojila ne smejo zemlje slabiti in je kvariti, ampak jo morajo zboljševati. To vprašanje se ne da z nekterimi besedami vsestransko pojasniti, zato podkrepim svojo trditev samo z nekterimi potezami, toliko, da jo v bistvu dokažem, saj imamo drugih spisov, ki o tej reči natančneje poučujejo.

Rastline potrebujejo za živež določenih snovi, ki jih dobivajo iz zraka, večinoma pa iz zemlje. Te snovi — hranilne snovi — morajo rastline dobivati vse, sicer ne morejo uspevati.

Kmetovalcu pa ni samo do tega, da rastline sploh rasejo, marveč zahteva, da na določenem prostoru trajno prideluje kolikor mogoče mnogo pridelkov. Vsled tega mora zemlji, ki sama nima zadosti takih snovi, ki jih rastline zahtevajo, dovažati potrebne rastlinske hrane.

Skušnje so pokazale, da je nekterih hranilnih snovi dosti v zemlji, da kmetovalcu ni treba zanje skrbeti; nekaj je pa takih, ki jih vedno več ali manj primanjkuje — in na te mora kmetovalec posebno paziti, da zemlji daje vseh v zadostni množini in v pravem razmerju. Semkaj spadajo: dušik, fosforova kislina, kali in mnogokrat tudi apno.

Če kmetovalec ne skrbi za to, da bi rastline imele vseh hranilnih snovi v pravem razmerju, potem tudi ne bo dosegel onega uspeha, ki ga name-rava in ki bi ga ob pravilnem ravnanju tudi doseči mogel. Uspeh določa vedno ona hranilna snov, ki je je v zemlji najmanj. Če torej kmetovalec enostransko gnoji, bo zemlja le toliko časa dobro rodila, dokler je nedovažana hranilna snov v njej v zadostni množini; kakorhitro pa se ta povečini porabi, mora rodovitnost zemlje upasti, in naj se z drugimi gnojili še tako gnoji.

Glavni in vobče najboljši gnoj je hlevski gnoj. Te ga gnoja pa največkrat nimamo zadosti in tudi njegova sestava navadno ne zadošča zahtevam. Da ta nedostatek pokrijemo, rabimo umetna gnojila. Z umetnimi gnojili torej nadomeščamo nedostatni hlevski gnoj in spopolnujemo neprikladno njegovo sestavo. Iz tega je razvidno, da umen kmetovalec, ki pozna rastlinsko življenje, svojo zemljo in gnojila ter vé, kaj hoče doseči, mora s pravilno porabo umetnih gnojil pridelke večati in zemljo zboljševati. Kdor je v rednih razmerah dosegel drugačen uspeh, je gotovo napačno ravnal.

Pravilne porabe gnojil se mora pa kmetovalec sam učiti in se ne sme zanašati na druge, ker nobeden drug njegove zemlje in krajevnih razmer tako ne pozna, kakor on sam. Tudi nobeden drug ne more tako poznati gospodarskih namer, kakor gospodarji sami. Zato nič ne pomaga; kmetovalec se mora učiti. Kmetijske razmere so se tako zelo izpremenile, da nikakor ne zadošča, da bi bil kmetovalec samo delavec; lenoba v mišljenju mu prazni mošnjico. Z recepti pa tudi ni mogoče uspešno kmetovati.

„Gorenjec“ je navedeni slučaj omenil kot dokaz, kako potrebna je kmetijska šola na Gorenjskem. To je resnično, da je ta šola res potrebna in bi lahko mnogo koristila; vendar bi dober gospodar take napake tudi sedaj ne smel storiti.

Nihče se ne more izgovarjati, da nima prilike pridobiti si potrebnega znanja. Preden je kmetijska družba začela oddajati umetna gnojila in ves čas, kar jih oddaja, je objavljala in objavlja leto za leto v „Kmetovalcu“ razprave o porabi umetnih gnojil. Izdala je tudi knjižico „Gnoj in gnojenje“ in v Gradcu je pri kmetijski pojasnjevalnici izšla knjiga „Nauk o gnojilih“, kratko navodilo, kako je rabiti umetna gnojila. Pa ne samo „Kmetovalec“, tudi drugi strokovni listi vedno poučujejo tudi o gnojenju. In poleg tega je tudi družba sv. Mohorja izdala že več kmetijskih knjig.

Dasi naša literatura res ni bogve kako bogata vendar imamo razmeroma precej dobrih strokovnih knjig, da bi kmetovalcem ne bilo treba delati takih napak, kakor jih delajo, če bi le bolj pridno čitali. Mnogi se izgovarjajo, da ne utegnejo čitati; toda ob nedeljah in praznikih se vedno dobi nekoliko časa,

pozimi je pa časa več kot dosti. Toliko pametan bi pa tudi moral biti vsak kmetovalec, da bi se v prvi vrsti zanimal za svoje stanovske koristi.

Premotrimo slučaj, ki je omenjen v „Gorenjcu“, kolikor se premotriti da, ker nam niso znane razmere, ampak samo vemo, da je pisec onih vrst plitvo, peščeno njivo s porabo umetnih gnojil tekem osmih let tako izmolzel, da se mu smili.

Umetna gnojila dajo zemlji hranilnih snovi, obenem pa tudi vplivajo na presnavljanje, da se rastlinska hrana v zemlji laže topi in rastlinam v prid hodi. Če se vsled gnojenja z umetnimi gnojili več prideluje, se iz zemlje več jemlje, zato je umevno, da se mora tudi bolje gnojiti. Vedno je treba primerjati odjemanje rastlinskih hranilnih snovi zemlji v pridelkih in dodajanje v gnojilih. Pridelke hočemo iz zemlje dobivati trajno, zato moramo tudi skrbeti, da je ne izmolzemo. Zato ji moramo vsega dajati, kar potrebuje. Ni dvoma, da je bila poročevalčeva njiva s hlevskim gnojem premalo ali da ni bila nič gnojena in da je bila tudi z umetnimi gnojili gnojena enostransko, da torej ni dobivala vseh hranilnih snovi, ki bi jih bila dobivati morala. Vsled tega se je nedovažana hranilna snov (morda je bil dušik?) manjšala in se je v 8. letu tako skrčila, da je njiva odrekla. Mogoče bi tudi bilo, da bi se bilo vsled porabe kalijevih gnojil apno tako izlužilo iz tal, da sedaj več ne zadošča. — To je le par misli, vzrok bi mogel zaslediti posestnik sam, če bi natančno pretehtal vse razmere.

Če pa svojemu znanju ne zaupa, naj naredi nekoliko poskusov. Navodilo, kako je take poskuse delati, dobi v knjigi „Gospodarski nauki“, ki jo je leta 1905. izdala družba sv. Mohorja. Če poskuse pravilno zvrši, bo prišel tudi na napako, ki jo je bil storil, in bo spoznal, da njegovim neuspehom niso vzrok umetna gnojila kot taka, ampak napačna raba nmetnih gnojil.

F. Š.

Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija.

Piše D. Gustinčič, asistent c. kr. agr. komisije v Ljubljani.

(Dalje.)

Toda vrnimo se zopet k gospodarskim zemljiščem samim. Tega velikanskega razkosanja ali parcelacije naše rodovitne zemlje, ki je znašala, kakor pripoveduje dr. Schiff, za Kranjsko že 1893. leta 1,633.647 parcel, pa seveda niso zvršili moderni, praktični zemljemerci, ampak iz velike večine kmetovalci sami, in zato so dobili kosi dostikrat take oblike, ki se ne dajo z vso gotovostjo in natančnostjo načrtati v narise (mape), in zato so meje mnogih kosov zelo dvomljive. Pojasniti moram na tem mestu, da se dajo z vso točnostjo v narise načrtati samo ravnočrtne meje kosov; krivočrtne se dajo le tedaj, če so deli kroga ali kake druge matematično določene krivke. Takih mej pa ne nahajamo v naravi nikoli, in ko bi jih tudi, bi jih ne posneli kot take, ker bi bila taka operacija dosti prezamudna in predraga. Če torej med mejaši nastanejo prepiri zaradi mej, ki niso ravnočrtne, je skoraj gotovo, da tudi kot izvedenec poklicani zemljemerec ne bo pokazal na podlagi katastralnega narisa prave meje, in na ta način mora dostikrat nedolžni trpeti velike stroške, ki nastanejo vsled tožb in komisij. To je velika napaka zemljiškega sestava in je že marsikteremu kmetu prazgodaj sesivila lase.

Tudi naslednje bo vsakomur lahko umljivo. Kjer je dosti kosov, mora biti dosti mej, kjer je dosti mej je dosti mejašev ali sosedov, a kjer je dosti sosedov, tam je gotovo dosti prepиров; prepiri pa vselej redijo advokate in zemljemerce, a nikoli kmetovalca! Dosti mej na polju je kmetijstvu in kmetovalcu v veliko škodo.

Tudi na to se redkokdaj misli, da meje zavzemajo prostor, dostikrat zelo rodoviten svet, ki ostane neobdelan in kmetovalcu ne prinaša nikakih koristi. Koliko rodovitne zemlje zavzemajo meje na kakem posestvu ali v vsej občini, se preprostem kmetovalcu niti ne sanja. Naj navedem tukaj samo en zgled, in sicer malo občino Ober-Siebenbrunn na Nižjem Avstrijskem, ki šteje komaj 110 občanov-posesstnikov. Leta 1889. so zemljemerci zmerili in preračunali v tej občini vse meje, preske in jamiče in so našli, da so vse skupaj 1,500.000 m dolge, in če se vzame, da so povprečno samo po 3 dm široke, kar gotovo ni dosti, tedaj dobimo, da je znašala njihova površina 45 ha; to pa je lahko že lepo posestvo, ki je lahko vredno 40.000—50.000 K. Torej tudi to je velikanska napaka in kmetovalčeva škoda v današnjem poljskem sistemu.

Istotako ne donašajo skoraj nikakih koristi t. zv. „korone“, to so oni odrezki v zglavju, oziroma v znožju njiv, kamor mora orač pri oranju stezati plug in obračati na njem. „Korone“ ostanejo neobdelane. Sicer rase na njih trava, a ta nikakor ne donaša toliko, kakor bi zadnja žitna vrsta na istem mestu.

Še dosti večje zlo za našega kmetovalca v tem sestavu pa so slabo izpeljane poljske poti, ki jih dostikrat tudi nedostaja, česar neprijetna in škodljiva posledica so služne pravice ali servituti drugih. Služne pravice imenujemo pravice drugih posestnikov na kakšnem kosu, ki sicer ni njihova last, t. n. pr. voziti, hoditi ali goniti živino čezenj, napajati na njem, nositi in voziti vodo z njega, stezati pri oranju nanj, itd. V veliki meri se nahajajo servituti zlasti kot izgoni, in živina dela ob pregonu čez obdelano zemljo dostikrat veliko škodo. Vsi ti servituti nastanejo edinole zaradi tega, ker so poti v poljskih zlogih slabo razvrščene in izpeljane. V tem vlada vobče velika mizerija pri nas. Polja s praktično izpeljanimi poti je res treba iskati.

Potov pa ima vsak kmetovalec sam zase še celo dosti preveč. Ko bi imel vsak kmetovalec vse svoje posestvo v enem samem kosu, na enem samem mestu, bi mu zadostovala ena sama pot, in ta bi bila dosti krajša od vseh sedanjih skupaj. Dolžina potov, t. j. oddaljenost posestva ali posameznih kosov od gospodarskega poslopja ima velike slabe posledice za kmetovalca. Treba mu je več živine, več vozov in več delavcev, če hoče z istim dobrim uspehom in redno obdelovati svojo zemljo. Vse to pa stane drag denar. Po novejših proračunih se stroški zvišajo za vsakih 500 m poti pri ročnih delih in oranju za 5·3%, pri gnojitvi za 20—35% in pri privažanju žetve za 15 do 32%. (Za normo, temelj, je vzeta srednja oddaljenost 753·2 m).

Ob času žetve in košnje ter pobiranja poljskih pridelkov sploh bi si poljedelec prihranil mnogo truda in škode, ko bi imel kose svojega posestva združene na samo enem kraju, ki bi bil primerno oddaljen od njegovega gospodarskega poslopja. Marsikdaj bi še v pravem času spravil pod streho žito, da bi mu ne kličlo potem vso jesen na prostem (to velja posebno za kraje, kjer ne poznajo kozelcev!), in mnogokrat bi še pravočasno ubežal domov s senom ali z otavo, ki se je zanjo potil.

Raztreseno posestvo povzroča vobče veliko potratu časa, sil in denarja!

Dalje je nezaokroženo posestvo tudi dosti bolj izpostavljeno tatovom in druidim poljskim škodljivcem. Poljski čuvaj je v današnjem sestavu neobhodno potreben; zaokroženo posestvo pa nadzoruje in varuje lahko vsak sam zase, ker je itak vedno na njem.

Tudi sila živine se ne porablja dobro. Kolikokrat mora iti naš kmet s parom na kak oddaljen kos po kak skoro neznamenat pridelek! Če bi imel vse zemljišče združeno v en sam kos, bi si odpeljal take malenkosti spotoma. Na majhni njivi je treba plug dosti večkrat obrniti kakor na primerno dolgi, in to je zamuda časa in nezadostna poraba živalske sile. Istotako ne odgovarjajo tudi predolge njive gospodarskim načelom. Njive ne smejo biti ne predolge, ne prekratke, ampak vedno v določnem razmerju z živalskimi silami, ki se rabijo za obdelovanje.

Poleg tega pa hodi tukaj še neko zelo važno gospodarsko vprašanje v poštev. Tudi najbolj nazadnjaški kmet mi mora priznati, da se da zemlja s pomočjo modernih poljedelskih strojev vsa drugače, uspešneje obdelovati kakor pa z zastarelim in večinoma lesenim orodjem. Moderni poljedelski stroji (sejalnice, kosilnice itd.) so pa vedno sestavljeni (zgrajeni) v takih merah, da se lahko in uspešno rabijo samo na večjih njivah. Vsled tega je nabava takih strojev v sedanjem sestavu brezkoristna, in vsak večji gospodarski napredek je izključen.

Že zgoraj sem omenil, da je geometrična oblika nekterih kosov tako nedoločna, da je ni mogoče nikoli z vso natančnostjo vrisati v naris in da vsled tega često nastajajo med mejaši spori in tožbe, ki temu ali onemu lahko napravijo veliko škodo. Neprimerna geometrična oblika pa ima tudi slab vpliv na obdelovanje. Njiva ne sme imeti nikoli okrogle ali trikotniške oblike, sicer je ni mogoče dosledno s plugom izorati, ampak je treba rabiti (pri trikotniku najmanj v enem kotu) motiko, in to je zopet zamuda časa. Parcele, zlasti njive, morajo imeti vedno obliko štirikotnika — in najbolje pravokotnega štirikotnika. Vzor vsake parcele in seveda tudi vsega posestva bi bila kvadratična oblika, ker je pri tej obliki najmanj mej, torej gre v njej najmanj rodovitne zemlje po zlu, ker se porabi najmanj časa in lesa za ograjo in ker ima še mnogo drugih gospodarskih prednosti. Ali ker je ta oblika zaradi neenakosti sveta redkokdaj mogoča, je treba paziti vsaj na to, da sta dolžina in širina v gotovem praktičnem razmerju med seboj. Gospodarsko pravilo (zlasti za njive!) je, da sta širina in dolžina v razmerju kakor 1:2 do 1:8, t. j. kos naj bo dvakrat tako dolg kakor širok, nikoli pa ne daljši kakor znaša njegova osemkratna širina! Če je n. pr. kos širok 20 m, tedaj sme biti dolg 40 m, 60 m, 80 m itd., nikakor pa ne več kakor $160\text{ m} = 8 \times 20\text{ m}$.

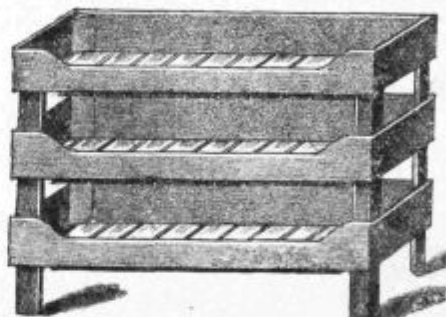
Takih koristnih razmerij ne nahajamo v sedanjem sistemu skoraj nikjer ali vsaj malokje. Na Kranjskem*) imamo njive v velikosti od 0,13 — 0,73 ha. Pogostoma nahajamo ribice po 4 — 11 m široke, a celo do 2 km = 2000 m dolge in po več kilometrov oddaljene od gospodarskih poslopij. V občini Strmci poseduje 29 posestnikov 421 ha zemlje v 1007 kosih, torej znaša 1 kos povprečno 41,8 a. Širina nekterih kosov pada celo na 1,9 m in ne presega nikoli 45,5 m. Večina kosov ne sega do poti, torej servitutov kar mrgoli! — Žal le, da ta občina ni edini slučaj. Takih zgledov bi v naših krajih lahko navedli dolgo vrsto.

*) Glej »Geschichte d. Österr. Land- u. Forstwirtschaft, I. B. 1. T.« Die Arrondierung und Zusammenlegung der Grundstücke von Dr. Walter Schiff.

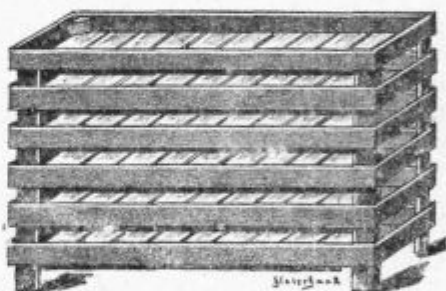
Kmetijske raznoterosti s podobami.

Police za hranjenje sadja, krompirja in drugega gomolja.

Za hranjenje sadja, krompirja, čebulic itd. so prav priporočene police, kakršne kažeta podobi 103. in 104. Po teh podobah more izdelati take police vsak mizar. Te police so sestavljene iz posameznih les, ki se lahko prav preprosto in v poljubnem številu nepremično nalože druga vrh druge in se tako hranijo velike zimske zologe na primerno majhnem prostoru. Vsaka lesa je 100 cm dolga, 50 cm široka in 10 cm visoka ter gre nanjo 25 kg krompirja, oziroma temu primerna množina sadja, čebule itd.

Podoba 103.

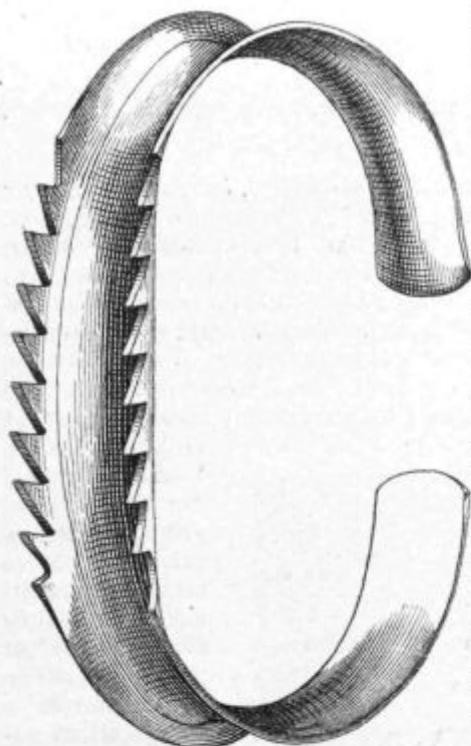
Podoba 104.

Vsaka klet je vsaj 2 m visoka, torej gre 20 les druga vrh druge in se torej da sbriniti na $\frac{1}{2}\text{ m}^2$ 500 kg krompirja, in sicer jako dobro, dočim je po starem v zaboje ali na navadne police nasuto gomolje zavzemalo veliko več prostora in je bilo vrhutega še slabo shranjeno. V kupih ležeč krompir se ogreje ter požene dolge kali, kar poslabša njegovo redilno ter semensko vrednost. Vse slabe strani hranjenja po starem načinu se na

lesah preprečijo. Plodovi leže v posameznih plasteh suhi in v prepihu in kaljenje se vrši le v naravni jakosti. Posebno važno je to za semenski krompir. Če se lese količkaj dobro izdelajo, vzdrže mnogo let ter stanejo manj kakor katerakoli druga trpežna naprava, vrhutega se pa lahko prenašajo iz kleti v klet. Ker lese drže gotovo težo sadja, moremo vedno vedeti, kolikšna je zaloga. Pri takem hranjenju sadja tudi prav lahko ločimo posamezne vrste.

Pripravno orodje za robkanje turščice.

Za robkanje turščice imamo razna orodja in stroje. Stroji v ta namen so prikladni le večjim posestnikom, zlasti onim, ki hočejo svojo turščico hitro orobkati. Drugače je pa z majhnimi posestniki, ki turščico rabijo največ za dom. Ti jo zlasti pozimi le sproti robkajo, kolikor je rabijo, ter to delo radi porabijo v namen, da družina pozimi, zlasti zvečer ne pase lenobe. V tem slučaju seveda se ne rabi stroj, tudi majhen ne; delo se mora opravljati z roko. Z roko turščico robkati, in sicer brez vsakega orodja, je pa vendar prezamudno, pa tudi roke, zlasti pa prsti, prav veliko trpe. Iz tega vzroka so si ljudje izmislili razna orodja, ki robkanje lajšajo, zlasti pa ne mučijo prstov. Prav priravnega takega orodja se pa sploh poslužujejo kmetje po Laškem, in mi ga tudi našim ljudem prav zelo priporočamo. To

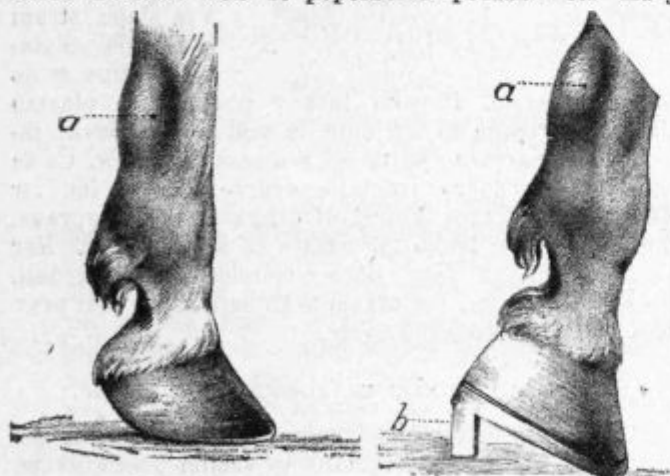

Podoba 105.

laško orodje kaže podoba 105. v naravni velikosti. Orodje je z ozirom na širokost delavčeve roke 8—11 cm visoko ter železno. Oblika je jasno razvidna iz podobe. Pri delu se to orodje natakne na desno roko, in sicer tako, da zobati del leži na dlani in se potem z dlanjo pritiska na turščični storž. Sami smo se prepričali, da je to orodje res prav pripravno in vrhutega cenejše kakor vsako drugo. Tako orodje more zgotoviti vsak kovač ali ključavničar.

Šepanje konja vsled skrajšane kite.

Iz raznih vzrokov se konju na nogah vnamejo kite, in sicer največkrat na prvi nogi zadaj za kostno piščaljo. Če ni kmalu pravočasne in prave živinozdravniške pomoči, se kita odebeli (glej *a* na pod. 106.) in se skrajša. Taka bula po prenehanju vnetja ne boli več; ker je pa kita skrajšana, pa konj med hojo vendar šepa, zlasti če ni podkev prav narejena. Tako šepanje res dela konja veliko manj vrednega, a konj je za navadna kmetjska dela še popolnoma poraben ter mu je

Podoba 106.

Podoba 107.

le hojo s primerno podkvijo olajšati. Take podkve morajo namreč imeti dovolj visoke štolne (glej pod. 107.), ki omogočajo, da konj trdno stopa, ne da bi se skrajšana kita nategovala, kar bi povzročalo bolečine in šepanje.

Vprašanja in odgovori.

Popravek k odgovoru na 272. vprašanje v zadnji številki „Kmetovalca“. V naglici je urednik zapisal, da je konja s trokarjem na levi strani vbosti, kar je velika nezmysel in zelo napačno, kajti konja je s trokarjem.

vedno na desni strani v čreva vbosti. Prosimo p. n. bralce, naj odgovor v tem zmyslu popravijo.

Vprašanje 275. Moj mladi pastir, ki je bival visoko v gorah na planini v samotni koči, je imel pri sebi za stražnika psa. Nekoč je pes šel s pastirjem, in gozdni čuvaj je psa ustrelil tik pota in blizu pastirja, dasi se pes za divjačino še zmeil ni in je tedaj tudi ni gonil. Ali je gozdni čuvaj dolžan plačati ustreljenega psa, in če ga noče, ali ga morem tožiti? (J. K. v G.)

Odgovor: Za Kranjsko ne obstoja nikak poseben lovski policijski red, zato za nas veljajo še lovskopolicijske naredbes iz patenta od 28. februarja 1786., glasom kterega sme lovski upravičenec ali njegov nastavljenec ustreliti pse ki v gozdu ali na polju oddaljeni od stanovanj ali živinskih čred sami okrog tavajo in lovijo. Če pes Vašega pastirja ni lovil in ni bil sam, temveč je bil v spremstvu pastirja in v bližini črede ali planinskega stanu, potem gozdni čuvaj ni imel pravice ga ustreliti, in pastir more zahtevati povračilo škode. Tožiti pa ni gozdnega čuvaja, temveč njegovega gospodarja.

Vprašanje 276. Kaj in kdaj naj se stori s travniki, ki jih je črv docela uničil? (J. S. v S.)

Odgovor: Če so travniki taki, da jih je mogoče preorati, potem je narediti jeseni praho in spomladi je posejati primerno mešanico iz raznih detelj in trav, in sicer pod jaro žito. Žito se mora potem spomladi še nezrelo in precej zgodaj pokositi, bodisi za zeleno klajo ali pa se more tudi za seno posušiti. Mešanico detelj in trav je vsekako pod žito sejati, da so nežne rastlinice pred solničnim užigom zavarovane. Žito je zato zgodaj nezrelo pokositi, da pozneje ne zamori vsejanih rastlin.

Vprašanje 277. Pri nas imajo nekterniki navado devati v vino črne bezgove jagode, da ima vino močnejšo črno barvo, zato vprašam, če je tako ravnanje koristno ali škodljivo? (J. P. v S.)

Odgovor: Z dodevanjem črnih bezgovih jagod vinu, da dobi močnejšo črno barvo, se vinu ne škoduje in vino tudi ne dobi zaraditega napačnega okusa. Če se torej gre za to, da vino dobi močno črno barvo, je tako ravnanje lahko koristno, prav gotovo pa ni škodljivo. Po besedilu novega vinskega zakona, ki stopi 1. decembra t. l. v veljavo, pa tako barvanje vina ne bo več dovoljeno.

Vprašanje 278. Lansko leto jeseni sem pognojil svoje vinograde z umetnim gnojem in je vkljub hudi toči zrased močan les, ki bo dobro dozorel. Svetujete mi, da naj letos jeseni ob prahi sejem grašico, ki bo spomladi podkopana izvrstno gnojilo, ker mi nedostaja hlevskega gnoja. Vprašam torej, če mi svetujete v to svrhu grašico v vinograd za gnojenje sejati, kdaj in koliko na ha? (J. Z. pri Sv. T.)

Odgovor: Gnojenje vinograda s podkopavanjem grašice, ki se imenuje zeleno gnojenje, Vam moremo le priporočati, če nimate hlevskega gnoja in Vam razmere to kažejo. Grašica ima namreč lastnost, da posredno izkorišča dušik iz zraka, ki potem gnoji zemljo. Grašica je ozimna in jara; ker pa glede rasti spomladi med obema ni veliko razlike in je ozimna grašica pozimi zelo občutljiva, zato Vam priporočamo sejati jaro grašico spomladi konci marca ob prvi kopl in jo potem v vinogradu podkopati, preden začne dobro in splošno cvesti. Na ha se vzame 2 hl semena.

Vprašanje 279. Ali bi smel kmalu po trgatvi vinograd okopati (sprašiti), ko je trsje še zeleno in še ni listje odpadlo, ker je drugače tu pri nas zelo hudo za delavce in tudi kmalu sneg zapade? (J. Ž. pri Sv. T.)

Odgovor: Sicer je bolje čakati s sprašenjem vinograda, da listje odpade in les popolnoma dozori, vendar ni prednost tako velika, da bi se ne smel vinograd prej okopati, če druge razmere k temu silijo.

Vprašanje 280. Ali je bolje prasičem pokladati oprano ali neoprano peso? (R. E. v K.)

Odgovor: Prasiči jedo vse, tudi prst, ki jim je celo potrebna, vendar iz mnogih ozirov ni varno in torej tudi ni priporočati pokladati tem živalim neoprano peso. Pokladajte torej svojim prasičem oprano peso, in prst, ki je prasičem potrebna, naj dobivajo na tekališčih, na paši ali pa v zabojih, ki se s prstjo napolnijo in v svinjake postavijo.

Vprašanje 281. Letos mislim napolniti v steklenice mošt precej, ko bo odtisnjen, in vprašam, kakšne morajo biti v to svrhu steklenice, ali je zamaške pritrđiti, kako potem napolnjene steklenice hraniti in ali bi se tako ravnanje sploh izplačalo? Kteri mošt je bolje v steklenice dejati: od prvega, drugega ali tretjega stiskanja? (F. V. v N.)

Odgovor: Iz Vašega vprašanja je posneti, da hočete delati šampanjcu podobno penečo vino. V to svrhu mošt ni poraben, ker bi se v steklenici pač naredila neke vrste peneča pijača, kjer bi le malo sladkorja pokipelo in ki bi bila nekakšna gosta, neokusna godlja. Pač se dajo narediti neke vrste domača peneča vina, a mošt mora poprej nekoliko pokipeti in se očistiti ter priti po možnosti čist in še vendar sladak v steklenice. Izdelovanje takega domačega penečega vina se le tamkaj izplača, kjer ima tako vino odjemalcev. Taka domača peneča vina so na pr. „refošk“ v tržaški okolici, „vodica“ v okolici Bakra pri Reki itd. Po možnosti čist in ne še popolnoma pokipel mošt se dene v prav močne (šampanjske) steklenice, ki se zapro z dobrim zamaškom, ki se vrhutega z motvozom ali z žico k vratu steklenice pritrđi. Pri Vas bi se prav gotovo ne izplačalo napravljanje domačega penečega vina in bi ga tudi ne znali narediti, če ne vidite sami, kako ga izdeluje, zato bi bilo odveč, način tega izdelovanja obširno popisovati.

Vprašanje 282. Eno mojih krav je na paši druga krava s tako silo v glavo butila, da se ji je snel rog in tudi kost, kjer je rog nasajen, se je razklala. Krava je močno krvavela, zato sem jo obvezal in pozneje ji je začela kri teči tudi iz nosnice. Ko sem pozneje obvezo odstranil, je odpadel kostni čep, in sedaj se rana gnoji in močno smrdi. Ker se bojim, da ima krava tudi črepinjo ranjeno, prosim sveta, kako mi je ravnati, da ne bom ob kravo? (J. M. v B.)

Odgovor: Pri tako močni poškodbi naj kmetovalec sam najprej poskrbi, da rana ostane čista, in sicer jo je dobro izprati ter jo je potem obvezati, da ne pride kaj nesnage blizu, ki more povzročiti počasno celjenje ali celo snetivost. Iz tega vzroka je rano razkužiti, kar se doseže s spiranjem z lizolovo vodo. Na vsak liter vode je vzeti 1 g lizola, ki naj se nahaja v vsaki hiši za slučaj potrebe. Po zvršenju prvi pomoči je takoj poklicati večšega živinozdravnika. Če ima Vaša krava poškodovano črepinjo, tedaj sami ne morete nič ukreniti in se morate obrniti do živinozdravnika. Iz Vašega popisa rane pa tudi sledi, da je že postala snetiva, zato je prava živinozdravniška pomoč še bolj nujna.

Vprašanje 283. Imam pet let staro kravo, ki sem od nje pred dvema mesecema prodal tele. Krava po teletu ne žaluje, vendar se njeno mleko nekaj tednov sem takoj po molži zasiri. Krava rada je, je videti zdrava in od drugih krav mleko v mojem hlevu je zdravo, Zakaj se mleko od krave takoj po molži zasiri in kako je tej nepriliki odpomoči? (K. K. v M.)

Odgovor: V mleku se nahaja vse polno raznih malih gliv, ki jih imenujemo bakterije in ki mleko na razne načine razkrajajo in pretvarjajo. V vsakem mleku so bakterije, ki morajo mleko zasiriti, če se jih dovolj razvije in če je posledica tega razvitka snov, ki v mleku enako deluje kakor umetno sirišče, ki z njim mleko sirimo. V mleku so pa tudi

bakterije mlečne kisline, in sicer navadno v tako obilnem številu, da zamorijo razvitek poprej omenjenih bakterij. Mleko Vaše krave nima dovolj bakterij mlečne kisline, zato dobe tiste, ki mleko zasirijo, premoč, in mleko se kmalu po molži zasiri. Vzrok, zakaj krava tako mleko daje, ni še dognan, morda tiči v napačni prehranitvi ali pa tudi v okuženju mlečnih žlez, oziroma vimena. Ščasom tako mleko samoodsebe mine, ko se pravilna prehranitev krave samoodsebe vravna. Tako mleko je takoj po molži dobro prevreti, ker se z vročino bakterije uničijo. Tudi priporočajo tako mleko umetno cepiti z bakterijami mlečne kisline. Poiskusite tudi pred vsako molžo vime umiti z 2 % gorko raztopino sode ter seske razkužiti z izbrizgovsnjem s 3 % raztopino borove kisline.

Vprašanje 284. Svojim pingavskim kravam dajem kot močno krmilo na dan 1 — 1 1/2 kg lanenih tropin, a krave se pri tem le debelijo, ne dajejo zato več mleka in skušnja me uči, da se mi tako krmiljenje ne izplača. Ali bi ne kazalo rajši pokladati sezamove tropine, ki imajo 39 % beljakovin, ali tropine zemeljskega oreha, ki imajo celo 47 % beljakovin in le 6 % toščobe? Kje se dobivata zadnji dve vrsti tropin in ali jih ima družba v zalogi? (A. M. v P.)

Odgovor: Vi pripisujete toščobi v tropinah napačen vpliv in menite, da ona krave redi in debeli. Vpliv toščobe v krmi je precej podoben vplivu škroba, ki se n. pr. nabaja v veliki množini v žitu, v moki, v krompirju itd. Najbolj redijo in debelijo beljakovine, in če imate z lanenimi tropinami slabo izkušnjo, imeli boste še slabšo s tropinami sezamovega semena ali zemeljskega oreha, ker sta ti vrsti tropin še bolj redilni. Če vidite, da se krave pri omenjeni množini lanenih tropin preveč rede, ne da bi dajale več mleka, pa enostavno zmanjšajte dnevno množino lanenih tropin. Sicer pa tudi mi za molžno živino bolj priporočamo sezamove tropine, ker odstotek beljakovin v njih manj stane. Jeseni bo naša družba, kakor vsako leto, imela v zalogi tudi sezamove tropine. Sedaj pa morete dobiti tropine sezamovega semena in zemeljskega oreha v tvornici za olje v Trstu, Via Santa Caterina 9. Upoštevati morate še nekaj drugega. So krave, ki jih lahko kakor hočete dobro krmite, a zato vendar ne bodo dajale veliko mleka in se bodo le močno redile. Zlasti krave pingavske pasme imajo to lastnost. Tista pingavska krava, ki je lepa in dobro rejena, navadno daje razmerno malo mleka, a so zopet pingavske krave, ki so izredno dobre molznice; te pa zopet lahko krmite dobro kakor hočete, vedno bodo ostale medle in kazale kosti ter bodo kakor podrti kozelci.

Vprašanje 285. Imam travnik, ki ga mislim zagnejiti in v vrt izpremeniti, a sosed mi brani to zvršiti, ker pri oranju že 20 let steza čez svoj mejnik na moj svet. Ali mi more braniti sosed moj svet z drevjem zasaditi? (K. N. v S.)

Odgovor: S stezanjem pluga na sosedni svet se more v tridesetih letih pridobiti v to svrhu služnostna pravica, če se je stezanje ves ta čas nemoteno vršilo. Če ima torej Vaš sosed to služnostno pravico, ki je pa v dvajsetih letih ni pridobil, potem Vam res more braniti na Vašem travniku kaj takega ukreniti, kar bi mu oviralo zvrševati služnostno pravico do stezanja po Vašem svetu.

Vprašanje 286. Kako odpravim volu uši, ker doslej ni pomagalo nobeno sredstvo? (K. N. v S.)

Odgovor: Uši pri živini se prav dobro in zanesljivo uničijo z močno tobakovo vodo. V to svrhu je najbolje kupiti tobačnega izvlečka, ki se dobiva v vsaki večji prodjalni tobaka. Vzame se 2 žlici tobačnega izvlečka na liter vode ter se vse skupaj dobro pomeša. S tobakovo vodo se ušiva mesta dobro zmočijo, ker le tista uš pogine, ki jo ta voda

zmoči. Gnid, t. j. ušjih jajec, pa tobakova voda ne uniči in čez nekaj dni se izležejo nove uši, zato je to sredstvo vsakih pet dni toliko časa ponavljati, dokler uši ne izginejo.

Vprašanje 287. Pri nas je letos češminje silno dobro obrodilo, in ker sem čul, da so češminove jagode dobre za izdelovanje jesiha, prosim ponuka, **kako se dela češminov jesihi?** Ali se dajo češminove jagode porabiti tudi za kuhanje žganja ali za kako drugo koristno reč? (J. G. v T.)

Odgovor: Pač nam je znano, da se izdeluje iz češminovih jagod tudi jesihi, vendar nam ni znan način izdelovanja in ga tudi nismo našli popisanega v premnigh knjigah, ki so nam na razpolaganje. Češminove jagode imajo v sebi veliko proste jabolčne kisline, ki je pa vse kaj drugega kakor jesihovalna kislina. Jesihova kislina se tvori iz alkohola in ta iz sladkorja. Ker imajo češminove jagode vsekako v sebi tudi nekaj sladkorja, bi priporočali te jagode zmečkati, jih nekoliko z vodo zaliti, recimo na *kg* jagod $\frac{1}{2}$ litra vode, in nastalo drozgo najprej pustiti pokipeti in potem skisati. Kipenje bi spremenilo sladkor v alkohol, kisanje pa alkohol v jesihi. Da se iz pokipele drozge hitreje naredi jesihi, priporočamo dodati nekaj žlic goščave kakega dobrega vinskega jesiha. Ko je drozga skisana, se čista tekočina odtisne, oziroma precedi. Jesihova kislina je zelo močna in 1 % že naredi tekočino, t. j. jesihi dovolj močan, in v tem slučaju kislobo poviša še jabolčna kislina iz češminovih jagod. Če je tako narejen jesihi premočan, se zalije z vodo. — Iz češminovih jagod žganje kuhati ne kaže, ker imajo v sebi premalo sladkorja; dobila bi se le neznatna množina žganja, ki bi veliko več stal kakor je vreden, kajti delo, kurivo in davek bi tako žganje naredili silno drago. — Iz češminovih jagod se tudi dela češminov sirup ali marmelada. V to svrhu se zrele jagode zdrobe in odtisnejo ter se dobljeni sok pusti, da se učisti. Čisti sok se odlije ter se petim delom soka doda 12 delov navadnega sladkorja, kar se vse skupaj skuha in potem precedi.

Vprašanje 288. Svoj smrečni gozd sem očistil in sem drevju spodnje veje porezal. Močnejše veje sem domu spravil, in drobiž, ki ga pri nas imenujemo dračje, sem pustil v gozdu. Ljudje mi pravijo, da so se v tem dračju zaredile uši, in res je **neki mrčes nektere smreke napadel**, ki hirajo in so nektere že odmrle. Pod lubadjo napadenega drevja sem našel neke vrste hrošče, ki so pa desetkrat manjši kakor navadni rjavi hrošči in so vsi mrtvi. Dalje sem našel pod lubadjo tudi majhne črve. Uši torej to ne morejo biti, zato vprašam, **kekšni škodljivci so to in ali naj dračje iz gozda spravim**, kar bi po mojem mnenju ne bilo prav, kajti če je v dračju kaj škodljivega mrčesa, bi ga na tak način še bolj raztrosil? (F. S. v P.)

Odgovor: Vi imate v svojem gozdu bržkone smrekovega zalubnika, t. j. hroščeca, ki je silno nevaren škodljivec smrekovemu drevju. Berite o tem škodljivcu v Erjavčevi knjigi „Naše škodljive živali“, ki jo je izdala družba sv. Mohorja. Na strani 287. v tej knjigi najdete izvrstno popisane zalubnika in navodilo, kako ga je pokončevati. Vi ste naredili veliko napako, ker ste dračje pustili v gozdu, kajti umen gozdar ravno zaradi zalubnika in tudi zaradi drugih škodljivcev skrbno pospravlja iz gozda vse odpadke. Obrnite se za svet in odpomoč tudi do okrajnega glavarstva, ki Vam bo poslalo gozdnega zvedenca, ki Vam bo dal primerna navodila, ne da bi Vas kaj stalo. Kar bo potrebno storiti, to boste seveda morali na svoje stroške narediti, saj bo le Vam na korist, ker drugače se zalubnik hitro in močno razširi ker naredi velikansko škodo. Sicer ste pa po § 50. gozdnega zakona pod kaznijo zavezani prijaviti politični oblasti vsako tako sumljivo poškodovanje gozdnega drevja po kakem mrčesu.

Vprašanje 289. Moj sosed ima odnekaj služnostno pravico voziti iz svojega travnika čez mojega seno in tudi

les posekanega drevja, kateri pravici nisem nikdar ugovorjal. Sedaj pa sosed namerava zidati na svoji senožeti neko stavbo ter je navozil že nekaj stavbenega gradiva čez mojo senožeto, kjer mi je naredil s težkimi vozovi precej škode. **Ali smem sosedu braniti prevažanje reči čez moj travnik, kakršnih dosedaj nikdar ni vozil**, in ali smem zahtevati povračilo za storjeno škodo? (A. P. v Z.)

Odgovor: Vsaka vožnja drugih reči čez Vaš travnik, ki ni zapadana v doslej izvrševanih pravicah in ki ni v zvezi z obdelovanjem sosedovega travnika, je razširjenje služnostne pravice, proti kateri imate pravico ugovarjati, in sodišče bo prav gotovo Vam v prilog razsodilo, ker je namera zakonodajstva, vse služnostne pravice po možnosti omejiti, ne jih pa pustiti celo razširiti. Od Vaše proste volje je seveda zavisno, če mu neupravičeno vožnjo za določen čas izrecno dovolite, in smete v to svrhu zahtevati ne le povračilo za narejeno škodo, temveč tudi primerno plačilo za dovoljenje sploh.

Vprašanje 290. Je li krompir prikladna krma za konje, koliko in kako naj se jim poklada, ali naj se sčim meša in ali se konji po krompirju zrede, ali so boljši za težko vožnjo? (Dr. M. H. v M.)

Odgovor: Vobče velja krompir za konje kot neprikladna krma, ker preveč redi in ne daje moči in vztrajnosti. Konji se pri krompirju pač zrede, a postanejo ohlapni, se utrudijo in se radi pote. Pri živalih, ki naj naglo teko ali trajno težko vlečejo, torej krompir prav gotovo ni umesten. Nikakor pa krompirja kot krme za konje ni popolnoma zavreči. Ne glede na ugodni zdravstveni vpliv, če se jim krompir poklada sirov, je ob času primanjkanja ovsa prav dobro delno nadomestilo. Če se rabi krompir le za nadomestilo $\frac{1}{4}$ ali $\frac{1}{2}$ ovsa ali kakšnega drugega zobanja, potem ga je smeti dati sirovega na dan do 5 *kg*; v tem slučaju se krompir poklada dobro osnažen sam zase, in ne pomešan z drugimi krmili. Krompir je razrezati, ker večji kosil lahko v grlu obtiče. Razrezani krompir je takoj pokrmiti, ker se drugače na zraku neugodno izpremeni. Resnica je, da more krompir povzročiti koliko, a ta se prepreči, če se upoštevajo vsi zdravstveni predpisi. Krompir mora biti predvsem zdrav, dobro zrel, a nikakor gnil in tudi ne prestar; škodljiv je krompir, ki je pričel v kleti kaliti ali ki je zmrazil. S pokladanjem krompirja je počasi pričeti, stopnjevati in šele v 14 dneh naj dobi konj vso namenjeno mu dnevno množino. Ravno tako je v nasprotnem zmislu početi, ko se namerava prenehati s pokladanjem krompirja.

Vprašanje 291. Na kakšen način je najbolje turščico porabiti za pitanje prasičev? (A. P. v R.)

Odgovor: V svrhu pitanja prasičev je najbolje turščico dati debelo zmleti ter dobljeno turščično moko s kropom izpremeniti v trde žgance in te potem prasičem pokladati. Če je na razpolaganje posneto mleko, potem je dobro tega žgancem primešati. Ker ima turščica sama zase premalo dušičnatih snovi (beljakovin) v sebi in se za nasičenje navadno poleg nje poklada krompir, pesa, repa itd., torej krmila, ki imajo tudi malo beljakovin v sebi, zato je dodajati kakšnega močnega krmila, ki dela trdo meso in špeh. Taka močna krmila so zdrobljen bob, grah, ali najboljše so kake oljne tropine.

Kmetijske novice.

Važno za vinogradnike. Samočiste vinske drože za povrtje vinskega mošta se dobivajo na kmetijsko-kemijskem preskušališču za Kranjsko v Ljubljani. Čevka samočistih drož stane 25 h, s pošiljatvijo in z navodilom o porabi pa 30 h. Pravilno rabljene samočiste drože povzročijo hitrejšo in čistejšo kipenje (vretje) vinskega mošta, vsled česar se vino hitreje čisti in dobi boljši okus.

Premovanje in rastavo govedu v Selcah priredi živinorejska zadruga za Selško dolino v petek, dne 4. oktobra t. l. dopoldne ob devetih. Daril je 28 za bike, krave in telice v znesku od 50 do 5 K. K premovanju se pripusti samo goved pingavske pasme, in sicer posostnikov iz Selške doline in iz občine Sorica.

„Slovensko združništvo in sodelovanje učiteljstva pri istem“ je naslov knjižici, ki jo je spisal Vladimir Pušenjak, revizor „Zadružne zveze v Celju“, in ki jo je ta zveza izdala in založila. To knjižico toplo priporočamo našemu učiteljstvu z iskreno željo, da njena vsebina najde obilno odmeva v učiteljskih krogih.

Novi zakon glede prometa z vinom, vinskim moštom in z vinsko drozgo stopi v veljavo 1. decembra t. l. Zaradi pomanjkanja prostora v tem listu smo objavo zakona odložili za prihodnjo številko „Kmetovalca“. Za naše vinorejce glavne točke tega zakona so, da se sme od 1. decembra naprej delati petijot izključno le za domačo porabo, in je množina petijota, ki se namerava narediti, naznaniti pri županstvu, da je vinske posode, kjer se nahaja petijot v kleti s primernim napisom označiti in da morajo viseti v kleti, oziroma v prostorih, kjer se vino prodaja, natisnjene glavne točke tega zakona.

Nov zakon za varstvo ptičev. V zadnjem času se je od mnogih merodajnih strani izrekla želja po strožji uravnavi varstva ptičev. Na podlagi mednarodnega dogovora glede varstva ptičev, ki je bil popisani 6. decembra 1905 v Parizu od vseh prizadetih držav, je vlada pričela s predpripravami za sestavo novega zakona glede varstva ptičev. Kakor smo poizvedeli, so te predpriprave že tako daleč, da bo kmetijsko ministrstvo te dni predložilo zakonski načrt tega novega zakona deželni odborom z nalogo, da ga predlože deželni zborom, ki zborujejo.

Družbene vesti.

**** Lastniki mladih in dobrih plemenskih bikov pingavske in pomurske (sive) pasme na Kranjskem,** hi hočejo svoje bike prodati, se nujno prosijo, naj to sporoče c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani, da jih pregleda, in če so za pleme sposobni, tudi kupi. Ta obvestila naj se brez odloga prijavijo družbi,

Poziv podružnicam c. kr. kmetijske družbe kranjske. Kmalu bodo spravljene vse poljščine in ne bo dolgo, pa bo padel sneg. Kmetiko delo se bo skrčilo in kmetovalci bodo imeli zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj pride čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter narede v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivljamo naše podružnice, naj dobro porabijo jesenski in zimski čas ter naj pridno delujejo v prid kmetijstvu. Načelnštva podružnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

**** Umetna gnojila za gnojenje travnikov jeseni,** in sicer Tomasovo žlindro in kalijevo sol, oziroma namesto zadnje kajnit, naj gg. družbeni udje izvolijo pravočasno naročiti, da bomo mogli naročitve točno zvrševati, kajti jeseni je na železnih silen naval in ni vselej mogoče blaga pravočasno dobiti.

**** Tomasovo žlindro** bo mogla družba oddajati šele sredi meseca oktobra, ker šele v tem času pride parnik s Tomasovo žlindro v Trst. Prihod žlindre v Trst se je zakasnil zaradi štrajka delavcev v Antverpeni na Nizozemskem, odkoder se izvažajo vsa nemška Tomasova žlindra po morju.

Družba bo dobila 16, 17 in 18 % Tomasovo žlindro, vendar ji danes še ni zagotovljeno, koliko vsake vrste je dobi.

**** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba sedaj, ali jih bo imela jeseni nasledna v zalogi:

	16 %	17 %	18 %
Tomasovo žlindro,	po 6 K 10 h	6 K 40 h	6 K 70 h
	100 kg		

z vrečo vred.

Ta cena velja le za oddajo nadrobno v vrečah po 100 kg, dočim za oddajo podružnicam na vagone po 100 vreč more družba ceno še izdatno znižati. Podružnice, ki leže ob želdzniški progi Trst-Ljubljana, Reka-Ljubljana ali Trst-Behinj-Jesenice-Trbiž in nazaj do Kranja in narocje poln vagon, imajo tudi dobiček pri voznini, ker potem družba ne vračuni voznje do Ljubljane, ki je v gorenjih cenah zapadena, temveč le resnično plačano voznino.

Rudninski superfosfat po 7 K 75 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

**** Lanene tropine** ima družba odslej vedno v zalogi ter jih oddaja po 19 K 100 kg z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

**** Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

**** Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

**** Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralničkeve cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedu hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli da je ni mogoče molsti. — Napajalnice za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 17. septembra 1907.

Posvetovanje je vodil družbeni podpredsednik g. komercialni svetnik Povše in navzoči so bili družbeni odborniki gg. prof Barbo, Gombač, baron Lazarini, baron Liechtenberg,

Lenarčič, kanonik Kalan, A. Pavlin, F. Pavlin, Pogačnik, dr. pl. Wurzbach in ravnatelj Pirca.

Prvomesnik je pozdravil v zadnjem občnem zboru novoizvoljena odbornika, g. kanonika Kslana in deželnega vinarskega komisarja Gombača, ter jih je prosil, naj bi svoje sile posvetila v prid in procvitanje družbe.

Druženje ravnatelj je poročal, da so se zvršila, oziroma se še vrše najnujnejša popravila poslopij podkovske šole in poskusnega dvorca na Poljanah, kakor je svoječasno sklenil glavni odbor. Popravila se je zlasti vnanjost teh poslopij in naredil se je nov štedilnik v vrtnarjevem stanovanju. Glavni odbor je vzel to poročilo na znanje.

Ravnatelj je poročal, da je knjiga »Soseđa Razumnika prasičereja« pošla in je predlagal s primerno utemeljitvijo novo, popravljeno in pomnoženo izdajo v tisoč izvodih. Glavni odbor je temu predlogu pritržil, in sicer je naročil vsled predloga odbornika kanonika Kalana izdati 1500 izvodov.

Vsled ravnateljevega poročila je glavni odbor soglasno sklenil nakup modre galice za leto 1908. pri tvornici v Ustju na Češkem po ponudeni ceni ter se je sklenilo predloženo sklepno pismo podpisati.

Ker je dobil novi zakon glede prometa z vinom moštom in z vinsko drozgo najvišje potrjenje, se je od kmetijske družbe nujno zahtevalo njenih predlogov zastran izvršilne naredbe temu zakonu, in ker v poletnem času ni bilo mogoče sklicati odborove seje, je dotične predloge sestavil družbeni ravnatelj, ki so bili potem pregledani od predsedništva in na c. kr. kmet. ministrstvo odposlani. Družbeni ravnatelj je prečital predloge z namenom, da gg. odborniki poznajo vsebino in da stavijo morebitne dodatne predloge, ki se se še vedno lahko naknadno predložijo. Odbor je vzel vso predlogo na znanje ter jo je odobril, ne da bi imel še kaj pristaviti.

Na podlagi razpisa za sprejem v novi tečaj družbene gospodinjske šole, ki se prične meseca oktobra t. l., se je zglasilo 34 prosilk. Glavni odbor jih je izmed njih izbral 12, ki se sprejmo za gojenke v to šolo, ker za več ni prostora. Ker je družbena gospodinjska šola vzdrževana največ iz deželnih in družbenih sredstev, se je oziral samo na Kranjce, ki so dovolj stare in imajo zadostno naobrazbo. Pri tej priliki je družbeni odbornik in ravnatelj »Marijanišča« g. kanonik Kalan utemeljeval potrebo razširjenja šole, da bi bilo mogoče sprejeti vsaj 20 gojenk, ter je izrekel pripravljenost, poslopje gospodinjske šole dvigniti za eno nadstropje, če se izposluje primerna državna podpora, četudi v letnih obrokih. Glavni odbor je to izjavo z veseljem vzel na znanje ter je ukrenil prositi v to svrhu državne podpore ter prošnjo utemeljevati z obljubo, da bo mogoče potem sprejeti tudi nekaj gojenk s Štajerskega, Koroškega in Primorskega, kjer v doglednem času ne morejo upati na kako slovensko gospodinjsko šolo.

Glavni odbor je vzel na znanje poročilo o stanju državne podpore za govedorejo ter je določil število plemenskih hikov pomurske in pincgavske pasme, ki naj se jeseni nakupijo in prosilcem oddajo.

Glede izvršitve na zadnjem občnem zboru sprejetega predloga glede preosnove družbe, oziroma njenih podružnic, na zadružni podlagi, se je naprosil odbornik g. predsednik Lenarčič, da izdela načrt preosnove, ki naj se razmnožen in prvočasno pred dotično odborovo sejo v preštudiranje doloži vsem odbornikom.

Vsled želje c. kr. deželnega šolskega sveta je glavni odbor na podlagi predloženih prošenj stavil svoje predloge za razdelitev državne in deželne podpore za šolsko vrtnarstvo.

Glavni odbor je sklenil na poziv c. kr. dež. vlade dogovorno z deželnim odborom odposlati kot svoje zastopnike v posvetovalni odbor, ki naj priredi od kmetijskega ministrstva izdelani zakonski načrt za varstvo planin, gospode družbenega odbornika ter drž. in dež. poslanca Pogačnika, graščinskega oskrbnika Wietlschnigga in družbenega ravnatelja Pirca.

Na poziv c. kr. deželne vlade se je glavni odbor odločno izrekel za prepoved prodaje in reklame sredstev, ki se iz njih na umeten način dela sadni mošt.

Odbornik g. Pogačnik je interpeliral, koliko je resnice na vesti v tukajšnjem dnevniku »Slovenec« z dne 7. septembra t. l., da se je pri družbi nastavlil neki plačan politični agitator. Ker se pri družbi že zdavnaj ni noben nov uslužbenec nastavljal, ker v vsej zadevi ne predsedništvo in ne tajništvo prav nič ne ve in ker nihče izmed vseh odbornikov dotičnika niti ne pozna, se gospodu interpelantu ni moglo drugega pojasniti, kakor da je dotična vest kar preprosto izmišljena.

Za nove ude so se priglasili in so bili sprejeti gg.: Šega Leopold, posestnik v Velikih Laščah; Rotar Ivan, posestnik v Dvorski vasi; Homar Frančišek, posestnik na Homu; dr. Kaiser Adolf, c. kr. sodni pristav v Ljubljani; Novak Valentin, posestnik v Notranjih gorah; Rožnik Frančišek, pos. na Flesivici; Schädinger Rudolf, nadlogar v Kočevju; Namorš Rajmund, posestnik v Catezu ob Savi; Herokovič Janko, posestnik v Zasapu; Kočar Frančišek, posestnik v Spod. Kašlju; Čar Andrej, posestnik in trgovec na Vojskem; Žagar Anton, posestnik na Žagarskem vrhu; Arzenšek Anton P., glavni zastopnik c. kr. priv. avstr. zav. družbe »Dunav« in posestnik v Celju; Jager Frančišek, posest. na Orlem; Remškar Lovro, posestnik na Logu; Malenšek Ivan, posestnik v Malinah; Plut Jakob, posestnik v Brezovi rebri; Badovinac Marko, posestnik v Malinah; Ogulin Matija, posestnik na Vrtači; Simonič Ivan ml., posestnik v Podrebri; Škala Matija, posestnik v Coklavci; Škrinar Matija, posestnik v Semiču; Stariha Ivan, posestnik v Osojniku; Novak Ivan, posest. v Semiču; Ule Janko, trgovec v Starem trgu pri Rakeku; Uršič Frančišek, posestnik v Mali vasi; Kodre Fr., posestnik v Vrhpolju; Lovrenčič Ivan, posest. v Vrhpolju; Komljanec Ivan, posestnik v Skocijanu; Plut Ivan, posestnik v Brezovi rebri; Miklavčič Jakob, posestnik v Malinah; Bralno in pevsko društvo v Tomaju; Sturm Jakob, posest. v Tičjem brdu; Höchmüller Iv., posestnik v Beljaku; Štros Frančišek, posestnik v Stari Fužini; Logar Frančišek, mesar v Ajdovščini; Kavšek Vinko, posestnik v Smoleni vasi; Božič Viljem, učitelj v St. Gotardu; Debeljak Mar. posestnica v St. Jurju; Benčina Ivan, posestnik pri D. M. v Polju; Ambrožič Blaž, posestnik v Vrbi; Jančigar Ivan, ekonom na Cviblu; Bralno in pevsko društvo »Branica« v Dolenji Branici; Strukelj Frančišek, posestnik v Spodnjih Lokah; Mrak Miroslav, posestnik v Skubčah; Paximadi Neža, posestnica v Sežani; Kikel Josip, pos. v Starem Logu; Hoge Andrej, posest. v Starem Logu; Hönigman Alojzij, posestnik v Starem Logu; König Ivan, posestnik v Starem Logu; Mavser Ivan, posestnik v Starem Logu; Göderer Josip, nadučitelj v Starem Logu; Mavser Josip, posestnik v Starem Logu; Hutter Frančišek, posestnik v Starem Logu; Nick Ivan, posestnik v Trnovcu; Fink Ivan, posestnik v Belem Kamnju; Högl Ivan, posestnik na Cesti; Hoge Frančišek, posestnik v Belem Kamnju; Mavser Frančišek, posestnik v Topli rebri; Stampfel Matija, pos. v Belem Kamnju; Schneider Ivan, posestnik v Novem Bregu; Perz Frančišek, posestnik v Novem Bregu; Bauer Ivan, pos. v Starem Bregu; König Ivan, posestnik v Starem Bregu; Stiene Josip, pos. v Starem Bregu; Pečavar Matija, posestnik v Novem Bregu; Turk Ivan, posestnik na Grintovcu; König Jurij, posestnik na Grintovcu; König Matija, posestnik v Kunčah; Kikel Jurij, posestnik na Cesti; Kren Ivan, posestnik na Mali gori.

Listnica uredništva.

I. V. v S. Vsled razglaša deželnega odbora z dne 12. dec. 1869, dež. zak. št. 2. iz l. 1870., gre tistemu, ki pobije okoli tava-jočega steklega psa, 10 gl. (20 K.) nagrade.

Janko Bele, v Planini, p. Raka. Na Vaše vprašanje smo Vam dvakrat pismeno odgovorili, a oba dopisa sta prišla nazaj s pripombo, da Vas ni najti. Tudi med našimi udi niste zapisani.

M. B. v B. Na travniku ležeči kup prsti je jeseni razmetati, da vremenski vplivi čez zimo prst bolje razkrojijo in jo naredo rodovitno.

F. P. v P. Če je Vaš sosed za svojo stavbo vozil gradivo po Vašem svetu vsled Vašega izrecnega dovoljenja, tedaj ni vsled tega pridobil še nikake služnostne pravice za pot čez Vaš svet in mu torej morete nadaljnjo vožnjo vsak čas zabraniti.

K. N. v S. Prvega Vašega vprašanja ne razumemo. — Tudi staje krav je samoobsebi umevno dobro tlakati. — Če bi bili svoje pismo s polnim imenom podpisali, bi Vam pismeno odgovorili.

I. T. v K. Na svoje vprašanje najdete odgovor v 12. letošnji številki »Kmetovalca« na str. 129. med vprašanji in odgovori.